

когото извършва 3 обращения въ годината, ще може да посрѣшне безъ затруднение 4 мѣсечни задължения; а дребнитѣ бакали (при 5 обращения на капиталитѣ имъ) могатъ да погасятъ дълговетѣ си дори и въ по-късъ срокъ отъ $2\frac{1}{2}$ мѣсеци. Другояче стои въпросътъ съ заетия капиталъ, когато той е билъ употребенъ за покупка на поземлена собственостъ. Понеже основния капиталъ (отъ частно-стопанско гледище), помѣстенъ въ земя, не подлежи на амортизиране (земята е способна ако не на вѣчни врѣмена, то поне съ стотини години да приносва плодъ)¹³⁾, то заетата за покупка на земя сума не може да се повърне кредитору освѣнъ изъ рентата, което пъкъ е възможно въ единъ сравнително дълъгъ срокъ.

Съобразно съ това дѣление на кредита на кратко и дългосроченъ сж възникнали учрѣждения, които раздаватъ прѣимуществено единия или другия видъ кредитъ; банцитѣ отъ първия типъ се зовагъ търговски, а отъ втория — ипотечарни. Съединението пъкъ подъ единъ покривъ на двата вида кредитъ (по бюджетни и др. причини) прѣдполага, че всѣко отдѣление на банката, заемно-скontoво или ипотечно, черпи своитѣ обрателни срѣдства изъ самостоятеленъ източникъ; инѣкъ, при едно, така да се изразимъ, химическо смѣсване на двѣ тѣй разпородни функции на кредита, каквато що е заемно-скontoвата отъ една страна и ипотечната отъ друга, би било едно грубо нарушение на онова постановление отъ банковата политика, което гласи, че трѣбва да има строго съотвѣтствие (хармония) между пасивнитѣ операции на банката отъ една страна и активнитѣ отъ друга¹⁴⁾, т. е. че въ дългосрочни заеми могатъ да се пласиратъ само онѣзи суми, които сж постѣпили въ касата на банката сжщо така на дълъгъ срокъ (срѣщу емисия на облигации), а въ краткосрочни, сир. бързореализируеми, — само сумитѣ, постѣпили въ бан-

талната сума се амортизира съ по-доленъ %, отколкото машинитѣ, които при туй сж подложени, по думитѣ на Марксъ, и на «нравствено изхабяване», състояще въ това, че съ въвеждането на нови, по-усвършенствувани машини, старитѣ изведнажъ губятъ голѣма частъ отъ своята цѣнностъ.

¹³⁾ «Ако земята бѣ вѣченъ капиталъ, то нѣкои страни щѣха да иматъ съвсѣмъ другъ видъ, отколкото сега: Римската Кампания, Сицилия и Палестина щѣха да си останатъ пакъ така цѣтущи, както въ старо врѣме». (Карлъ Марксъ. «Нищета на философията», пр. Г. Бакаловъ, 1898, стр. 179).

¹⁴⁾ Въ силата на горнитѣ принципи (съотвѣтствие между пасивнитѣ и активни операции) селскитѣ заемателни каси отъ типа на Райфайзена като черпатъ своитѣ срѣдства по специална текуща смѣтка при Б. З. Банка, сир. на късъ срокъ, не могатъ да раздаватъ освѣнъ краткосроченъ кредитъ. И наистина, може да се каже, че личниятъ кредитъ, който бива краткосроченъ е получилъ при посрѣдството на кооперативнитѣ дружества най-сполучливото си разрѣшение. Що се касае до реалния кредитъ, билъ той краткосроченъ (подъ залогъ на зърнени храни — варантенъ кредитъ) или дългосроченъ: а) до 5 год. (подъ залогъ на добитѣкъ, земи, орджия и пр.) и б) за повече отъ 5 год. (подъ залогъ на поземлена собственостъ), то той, като е обусловенъ: а) варантниятъ кредитъ, отъ постройката на елеватори; а ипотечния, отъ едно тщательно описане на земитѣ (кадастриране), — чака своето сполучливо разрѣшение.